

Boek op bezoek: een Gents voorleesproject

Plots komt Hifza aandraven met een rugzak vol boeken. Fier als een pauw begint ze luidop te lezen: "Ik ben een reus. Mijn naam is Puk. Ik ben reus Puk." Ineke kijkt tevreden toe. "Dit heeft ze als kleuter in amper anderhalve maand tijd geleerd", klinkt het tijdens het sloffeestje van Boek op Bezoek in de bibliotheek. Ineke nam deel aan het voorleesproject Boek op Bezoek waarbij vrijwilligers bij kinderen thuis gaan voorlezen. Met de paasvakantie van 2010 sloten we al de derde editie af van dit project in Gent. Tijd dus om een balans op te maken.

De inspiratie om met Boek op Bezoek in Gent te beginnen, kwam aangewaaid op een studiedag in Mechelen. Het voorleesproject 'Thee met boekjes' werd er uit de doeken gedaan en meteen dachten we dat dit in Gent ook wel kans op slagen kon hebben. Ook in Gent zijn er heel wat kinderen die leven in een boekenarm milieu. In Brussel (Boekenbende aan huis) en Antwerpen (de Boekenkaravaan) lopen gelijkaardige projecten. Met een voorleesproject kunnen we de wereld van boeken bij hen binnenbrengen. We lanceerden via affiches en folders een oproep voor vrijwilligers om deel te nemen aan het project Boek op Bezoek. Deze eerste editie in 2008 liep enkel in de wijk de Brugse Poort en kwam er onder impuls van de actieve buurtbibliotheek in samenwerking met de Brede School. Dit is in Gent een lokaal samenwerkingsverband tussen verschillende partners en één of meer scholen met als doel: "maximale ontwikkelingskansen creëren voor kinderen".

Tot onze verbazing reageerden heel wat kandidaten op onze oproep. Zoveel dat we heel wat mensen moesten teleurstellen en verwijzen naar een volgende editie. Intussen is de derde editie afgelopen en hebben we – onder meer door de ruime belangstelling – het project uitgebreid naar vijf grote wijken in Gent. Naast de Brugse Poort, lezen we nu ook voor in de Bloemekenswijk, Ledeborg, Nieuw-Gent en Sint-Amansberg en hebben we de kaap van honderd vrijwilligers bijna bereikt.

STROB

Deze vijf wijken en hun buurtbibliotheken maken deel uit van het samenwerkingsverband de Gentse STROB, wat staat voor Stedelijke Ring van Openbare Bibliotheken.¹ Het STROB krijgt steun van de Provincie Oost-Vlaanderen in het kader van het streekgericht bibliotheekbeleid. Het doel is kennis en cultuur via de bibliotheken toegankelijk maken voor iedereen in die volkswijken die samen de zogenaamde 19e eeuwse gordel vormen. In deze wijken zijn er gemiddeld méér kenmerken van achterstand aanwezig dan in andere deelgemeentes. Ook stellen we bij de kinderen meer achterstand vast op het vlak van taal en lezen. Het STROB probeert daar iets aan te doen en concreet vertaalt zich dat

in projecten zoals de voorleesmaand, het vertelfestival of Boek op Bezoek.² Door die gemeenschappelijke aanpak kunnen we het denkwerk en de organisatie van Boek op Bezoek samen doen, terwijl de concrete uitwerking op het terrein op wijkniveau gebeurt.

Brugfiguren

In de STROB-werkgroep zetelen ook mensen van de Brede School. Dit is een enorme meerwaarde want de Brede School werkt intens samen met de scholen en de brugfiguren. Deze brugfiguren vormen een schakel tussen de school en de thuissituatie en zijn dus ideaal geplaatst om kinderen te selecteren voor Boek op Bezoek. Die selectie verloopt vrij secuur. We kiezen voor kinderen die komen uit een taal- en boekenarm milieu maar die toch een basiskennis Nederlands hebben. Bewust gaan we ook voor kinderen uit het derde kleuterklasje omdat dit voor kinderen uit het eerste leerjaar te prestatiegericht overkomt. De brugfiguren maken deze selectie ook in samenspraak met de kleuterjuffen.

Vanuit de bibliotheek krijgen de brugfiguren een aantal vrijwilligers toegewezen waarmee zij aan de slag kunnen. Het zijn de brugfiguren die de vrijwilligers linken aan het door hen geselecteerde kind. Zij maken de nodige afspraken en gaan de eerste keer mee als vertrouwensfiguur voor een kennismakingsbezoek. Daarna komt de vrijwilliger alleen op bezoek en dit één keer per week in de periode januari tot aan de paasvakantie. Gemiddeld duurt een bezoekje ongeveer één uur, tenzij het gastgezin de vrijwilliger uitnodigt mee te tafelen. Sommige vrijwilligers worden echt wel als koningen ontvangen.

Doorheen een werkjaar

We zoeken de vrijwilligers door een ruime campagne tijdens de maanden oktober en november. Via affiches en folders in de vijf buurten en oproepen in diverse media maken we het project bekend. Uiteraard kunnen we ook een beroep doen op de enthousiaste vrijwilligers van de voorbije edities. Ook de hogescholen schrijven we aan. Voor studenten in bijvoorbeeld een lerarenopleiding is Boek op Bezoek een uitgelezen kans om wat praktijkervaring op te doen. De kandidaten zijn zeer divers: van de jonge geëngageerde student tot de actieve oma op pensioen, allemaal zijn ze zeer gedreven om deel te nemen. Opvallend is dat het project vooral vrouwen aanspreekt. De voorbije editie lokte bijna honderd vrijwilligers. Telkens vragen we ook hun voorkeurbuurt en in de mate van het mogelijke worden deze vrijwilligers dan verdeeld over de vijf deelnemende buurten.

Daarna nodigen we de vrijwilligers per buurt uit voor een startbijeenkomst in de bibliotheek. Dit is in december. De bedoeling is om het project nog eens klaar en duidelijk uit te leggen en kennis te maken met de brugfiguren. Kandidaten die dat wensen kunnen hier afhaken. Ook kunnen wij

kandidaten die niet voldoen alsnog weigeren. Op de startbijeenkomsten geven we vorming met tips over hoe je voorleest en welke boeken te kiezen. Daarnaast organiseren we een collectief vormingsmoment met Stichting Lezen in de hoofdbibliotheek voor alle geïnteresseerden.

Begin januari contacteren de brugfiguren de vrij-

willigers om een afspraak te maken. Samen gaan ze voor de eerste keer op bezoek bij het kindje thuis. Daarna gaan de vrijwilligers alleen op stap maar zij kunnen bij problemen altijd terecht bij de brugfiguren of de bibliotheek. Halfweg het project is er per buurt een tussentijdse bijeenkomst waarop de vrijwilligers ervaringen en tips kunnen uitwisselen. Dat is zeer zinvol want vrijwilligers zitten met heel wat vragen of ze wel goed bezig zijn. Tijdens de duur van het project kunnen ze ook in de bibliotheek meer (voorlees) boeken lenen voor een langere periode.

Op het einde van de rit is er nog een slotfeest per buurt in de bibliotheek voor alle deelnemende kinderen, vrijwilligers, ouders en brugfiguren. Met een kop koffie en een stukje taart blijkt iedereen welgezend terug op de voorbije weken. De vrijwilligers krijgen een fijne attentie en de kinderen een boekje als aandenken.

Een balans

Op het slotfeest en via evaluatieformulieren nadien maken we ook een balans op van de voorbije editie. De vrijwilligers zijn globaal genomen zeer tevreden over Boek op Bezoek. Naast een persoonlijke, unieke ervaring stellen zij ook een positieve evolutie bij het kind vast. Van onwennig en schuchter tot levendig en een enthousiasme voor boeken. De kinderen zelf kunnen soms vol ongeduld wachten op de komst van de vrijwilliger. Er is dus een prikkel van leesplezier gegeven maar wat de effecten op lange termijn zijn, blijft koffiedik kijken. Wel stellen we vast dat sommige van de kinderen tijdens of na het project zich inschrijven in de bibliotheek. Maar wat daarna?

In Nederland loopt een gelijkaardig project, de 'voorleesexpress'. Daar onderzocht men onlangs de effectiviteit van hun project. Daaruit bleek toch ondermeer dat:³

- Evolutie in attitude ouders: lezen zelf niet liever, maar vinden voorlezen wel leuker en belangrijker. Kinderen nemen vaker zelf een boek vast bij afloop van het project.
- De beoordeling van ouders over leesplezier van kind toont geen significante evolutie, de kinderen zelf vinden het wel plezieriger om te lezen of voorgelezen te worden.
- Begrijpend lezen en woordenschat werden gemeten. Voorlezers en leerkrachten geven aan dat deelnemende kinderen beter scoren op verhaalbegrip en begrijpend lezen. Men geeft aan dat de woordenschat van de kinderen significant stijgt.

Wisselende successen dus. Vooral de doelstelling om een voorleescultuur in huis te brengen, is niet evident. Toch is het hoopgevend een aantal positieve evoluties bij de kinderen te zien. En dat is al heel wat. Boek op Bezoek heeft niet de ambitie om van ieder kind een leesbeest te maken.

Maar los van de doelstellingen rond voorlezen is Boek op Bezoek ook gemeenschapsvorming tussen de kinderen, de ouders en de vrijwilligers. Bovendien draagt dit bij tot een interculturele dialoog waarbij vrijwilligers over de vloer komen in een voor hen minder bekende wereld én het gezin krijgt een bezoeker uit een vaak andere wereld over de vloer.

Boek op Bezoek is bovenal een aangenaam project. Iedereen houdt er een goed gevoel aan over. Daarom kijken wij met iedereen al uit naar een vierde editie 2010-2011.

Noten

1. Gentenaars worden ook de Stroppendragers genoemd
2. Een presentatie van het STROB-juni 2010: <http://www.oost-vlaanderen.be/docs/nl/2h/7181presentatiestrob2.ppt#1>
3. Het volledig onderzoek kan u nalezen op <http://www.voorleesexpress.nl/~media/Voorleesexpress/Downloads/Platform/Onderzoeksrapport.ashx>

Jan Dhooge,

Consulent Stedelijke Openbare Bibliotheek Gent

